

Psykobiologi ved fibromyalgi

Fibromyalgi er et smertesyndrom som forekommer hos ca. 15 000 norske menn og mellom 60 000 og 150 000 norske kvinner. Årsaken til fibromyalgi er fortsatt for en stor del ukjent, men faktorer som arv, psykisk stress, psykisk lidelse, infeksjoner og tungt fysisk arbeid har vært knyttet til utviklingen av smertesyndromet.

Den overordnede målsettingen med doktorgradsarbeidet var å utforske sammenhenger mellom psykologiske faktorer, fysiologiske reaksjoner og kroppslige symptomer hos pasienter med fibromyalgi. Ettersom fibromyalgi forekommer svært mye hyppigere hos kvinner enn hos menn, ble bare kvinner inkludert i studien.

Det har vært hevdet at mange typer «subjektive helseplager», der legen ikke kan finne noe galt ved sine undersøkelser, egentlig har samme patofysiologiske mekanisme og er uttrykk for én og samme underliggende fysiologiske forstyrrelse. I avhandlingen ble dette testet ved at kvinner med fibromyalgi ble sammenliknet med kvinner med en annen type «subjektive helseplager», funksjonell dyspepsi, og en gruppe tilfeldig utvalgte kvinner trukket ut fra folkeregisteret. Resultatene viste at kvinner med fibromyalgi på mange måter atskilte seg fra kvinner med funksjonell dyspepsi og kvinnene i kontrollgruppen. Det var høy forekomst av psykiske lidelser i begge pasientgruppene. Kvinnene med fibromyalgi hadde hyppig angstlidelser, mens kvinnene med funksjonell dyspepsi svært ofte hadde primære, biologisk betingede depresjoner. Det var også ulikheter i kroppens hormonelle svar når dette ble undersøkt med farmakologisk provokasjonstest med Buspiron. Kvinner med fibromyalgi viste en forøkt prolaktinrespons, noe som ble tolket som økt sensitivitet i sentrale dopamin-D₂-reseptorer. Det ble ikke påvist endringer i serotonerge reseptorer. Funnene er forenlig med en økt fysiologisk stressrespons hos fibromyalgipasientene. Funnene avviker fra det man vanligvis ser ved primære affektive lidelser. Resultatene tydet også på at det foreligger liten direkte sammenheng mellom personlighetstrekk eller opplevde psykiske plager og opplevelsen av smerte og andre kroppslige symptomer hos fibromyalgipasientene. Sterkere sammenheng kunne påvises dersom man også inkluderte mål for den endrede fysiologiske stressresponsen. Kvinnene ble testet for forekomsten av bakterien *Helicobacter pylori*, som har vært knyttet blant annet til utvikling av magesår, irritabel tarm-syndrom og migrene. Resultatene viste at tilstedeværelsen av bakterien var forbundet med psykologisk stress både hos kvinnene med fibromyalgi og hos kvinnene i kontrollgruppen. Resultatene i avhandlingen tyder på at det foreligger en hyperreaktivitet der krop-

pens system for å regulere ulike typer fysisk og psykisk stress er endret hos kvinner med fibromyalgi.

Avhandlingens tittel

Psychobiology of fibromyalgia, a study of women with fibromyalgia compared to female patients with functional dyspepsia and female population based random sample controls

Utgår fra

Psykiatrisk institutt
Haukeland Universitetssykehus
og
Institutt for biologisk og medisinsk psykologi
Universitetet i bergen

Disputas 8.11. 2002
Universitetet i Bergen

Eva Albertsen Malt

eva.albertsen.malt@otsuka.no
Otsuka Pharma Scandinavia
Karenslyst allé 2
0278 Oslo

Muskelsmerter og anerkjennelse

Målsettingen med denne studien var å utvikle kunnskap om hva som er god (helse)hjelp for kvinner med kroniske muskelsmerter. Gjennom et aksjonsforskningsprosjekt ble et behandlingsopplegg med trening og undervisning for kvinner med kroniske muskelsmerter gradvis endret og utviklet etter deltakernes og gruppeledernes erfaringer. Til sammen 133 kvinner i alderen 24–61 år deltok i 11 behandlingsgrupper i perioden 1992–97. Kvalitative data ble innhentet fra ulike kilder: deltakelse/observasjon, individuelle intervjuer, gruppeintervjuer og videoopptak fra trening og gruppesamtaler. Kontinuerlig evaluering frembrakte kunnskap som ble implementert etter hvert som den ble fremskaffet.

Funnene i studien viste hvordan bevegelse og samtale i gruppe der samhandlingen bygger på og formidler anerkjennelse, kan være god (helse)hjelp for kvinner med kroniske muskelsmerter. Data fra ulike kilder viste at det var avgjørende viktig for kvinnenes behandlingsutbytte å bli trodd, forstått, akseptert og bekreftet – å bli anerkjent som seg selv med sine plager. Gjennom fellesskap og deling og avgrensning og individualitet kunne deltakerne bli bedre kjent med seg selv, og slik kunne anerkjennelse skape endringsmuligheter.

Treningen ble gradvis endret fra kondisjons- og styrketrening til bevegelsestrening som omfatter få, enkle øvelser og legger vekt på mental tilstedeværelse. Bevisstheten om sammenhengen mellom holdt pust og muskelspenninger er sentral. Øvelsene tar utgangspunkt i den enkeltes kroppslige verner, og målsettingen er bedre balanse, reduserte muskelspenninger og mer frihet i pusten slik at deltakerne kan endre belastende kroppsvaner.

Å betrakte kroppen som tvetydig – som både biologi og eksistens – kunne bidra med nye perspektiver på sammenhenger mellom kroppspraksis og livsbetingelser. Funn i studien viste hvordan mange deltakere oppdaget sammenheng mellom «livet» og muskelsmertene. Hvordan folks erfaringer «avleires» som spor i kroppen ble tydeligere. I dette perspektivet kan funksjonsproblemer knyttet til holdnings- eller bevegelsesmønstre forsøkes forstått i sin sammenheng i samarbeid mellom pasient og behandler.

Resultatene i studien tydeliggjorde hvordan anerkjennelsesperspektivet med vekt på samhandling, gjensidighet og endring kunne bidra med nye tankemodeller for forholdet mellom pasient og behandler. Dette kan ha relevans også for lege-pasient-konsultasjonen. Anerkjennelse – forstått som en grunnleggende respekt for den andres opplevelsesmessige felt – kan skape en undring, åpenhet og nysgjerrighet som kan gi endrede samhandlingsmuligheter.

Avhandlingens tittel

Fra trening og undervisning til bevegelse og samhandling. Anerkjennelse av kvinner med kroniske muskelsmerter

Utgår fra

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
og
Senter for kvinne- og kjønnsforskning

Disputas 1.10. 2002
Universitetet i Oslo

Sissel Steihaug

sissel.steihaug@skk.uio.no
Ekornveien 4
0777 Oslo

Karsinogenese i ventrikkelmucosa

Kreft i ventrikkelen er en vanlig kreftform med høy dødelighet. Individuell eksponering for eksogene faktorer i kombinasjon med interne forhold i ventrikkelmucosa antas å være årsaksfaktorer. Kreft oppstår i slimhinnens regenerasjonssone hvor stamcellene og celledelingen er lokalisert. Regenerasjonssonen er målområdet for karsinogener som er involvert i mutasjoner og utviklingen av svulster. Ulike eksogene karsinogener kan indusere kreftsvulster i ventrikkelen men det forutsetter at substansen passerer fra ventrikkellumen gjennom slimhinneoverflaten ned til de regenererende cellene.

I avhandlingen studeres effekten av syresekresjon, antioksidierende tioler i væsker og slimhinne, akutt saltskade og kronisk duodenogastrisk refluks på inntrenging av et karsinogen (MNNG) til regenerasjonssonen i ventrikkelmucosa.

Avhandlingen viser at den normale uskadede ventrikkelmucosa er relativt godt beskyttet mot karsinogen og at inntrenging av karsinogen i ventrikkelmucosa er mer uttalt